

Jenei Imre¹ – Szűcs Pál² – Krajnc Zoltán³

WILLIAM MITCHELL LÉGIERŐ ÉRTELMEZÉSE (1.)⁴ (MITCHELL ÉLETE, FŐBB TEÓRIÁI ÉS TÉZISEI)

A szerzők tanulmányai bemutatják William Mitchell ezredes Egyesült Államokbeli légierő teoretikus, légierőről, ill. a légi hadviselés filozófiai alapjairól vallott nézeteit. Mitchell nagy hatással volt az Egyesült Államok légierőjének létrejöttére és fejlődésére – nemcsak mint ember, hanem mint mítosz is, mely körülengte. Az Egyesült Államok légierőjének megalapításától kezdve példaképként állították az újoncok elé. Mitchell tábornok életművével több szervezetre és háborúra is hatással volt, gazdasági hozzáállása részben meggyőzte az Egyesült Államok vezetését arról, hogy a légierő által biztosított védelem gazdaságos. Prominensebb életrajzírói egyetértének abban, hogy Mitchell inkább az új gondolatok katalizátora és szócsöve volt semmint az értelmi szerzője.

INTERPRETATION OF AIR POWER OF WILLIAM MITCHELL

The authors present in this study series the interpretation of air power of William Mitchell. He was a crusader who had the vision to understand the potential of air power long before his contemporaries. He was a hero, without whose dire warning the United States might never have been able to field the world's largest air force in time to fight World War II. To others, he was an ambitious egotist and zealot who ran roughshod over anyone who opposed his views on air power, especially his military and civilian superiors. He formulated 8 propositions regarding to air power which he tried to grab essence of aerial warfare with.

BEVEZETÉS

Megállapíthatjuk, hogy a légierő teoretikusok közül kevesen hatottak annyira a légierő és légi hadviselés ügyére, mint William Mitchell, aki 1879. december 29-én született a franciaországi Nizzában John L. Mitchell⁵ amerikai szenátor legidősebb fiúgyermekéeként. Jómódú és neves wisconsini család sarja, apja demokrata szenátor, nagyapja Alexander Mitchell, skót bankár, vasútmogul korának egyik leggazdagabb embere⁶. Privát iskolákban tanult, de nem ért el kimagasló eredményeket, később beiratkozott a *George Washington University* elődjébe a *Columbian College of Arts and Sciences*⁷-ba amit három év után ott is hagyott a Spanyol-Amerikai háború kitörése miatt.

¹ Jenei Imre hadnagy, 12. Arrabona Légvédelmi Rakétaezred, szakaszparancsnok, jeneimre@hotmail.com;

² Szűcs Pál ezredes, Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság, Légierő Hadművelési és Kiképzési Főnökség, főnök, szcspali@gmail.com.

³ Dr. habil. Krajnc Zoltán alezredes, Nemzeti közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Vezetőképző Intézet Összhaderőnemi Művelési Tanszék, egyetemi docens, krajnc.zoltan@uni-nke.hu.

⁴ Lektorálta: Dr. Nagy Ferenc alezredes, MH Légi Vezetési és Irányítási Központ, nafedr@gmail.com

⁵ BIOGRAPHICAL DIRECTORY OF THE UNITED STATES CONGRESS, (online) url: <http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=M000821> (2013.03.02)

⁶ BIOGRAPHICAL DIRECTORY OF THE UNITED STATES CONGRESS, (online) url: <http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=M000802> (2013.03.02)

⁷ Ma a *The George Washington University* kara, akkoriban önálló főiskola (szerzők).

Apja közbenjárásával kinevezték hadnaggyá az önkénteseknél, de Kubába csak a háborút követő hónapokban érkezett meg. A szigeten a távíró hálózat tervezésével foglalkozott. Később a Fülöp-szigetekre utazott, amikor az újjáéledő gerillaháború a vártnál jobban elhúzódott. Ezt követően Alaszkában a távíró hálózat telepítési munkáival foglalkozott. Az eltelt évek során végig a híradóknál maradt, majd elvégezte a törzstiszti tanfolyamot⁸ is, és híradó tantárgyakat is tanított.

Már fiatalon - századosként - kinevezték a törzsbe, ahol ő volt az egyetlen híradótiszt, aki ilyen beosztást töltött be. Ezekben az időkben még nem érdeklődött a repülés iránt, mire kitört az első világháború már őrnagy volt. Repülni saját pénzén tanult Norfolk közelében Glenn Curtiss repülőiskolájában 1916-ban. Az USA 1917 áprilisában lépett be a háborúba és Mitchellt légi megfigyelői beosztásba helyezték (ekkor már az alezredesi rendfokozatot viselte). A pilótajelvényt⁹ csupán fél év múlva sikerült megszereznie. Amikor az Egyesült Államok háborút üzent Németországnak már útban volt Franciaországba, mint megfigyelő.

1. kép William
Billy Mitchell
tábornok

Megérkezésekor nyomban irodát létesített az *Aviation Section*¹⁰ számára. Széles körben együttműködött a francia és angol légi vezetéssel, többek között Trencharddal is. Tanulmányozta a munkamódszereiket, stratégiájukat és repülőgépeiket is. Rengeteg tapasztalatot gyűjtött, aminek segítségével elkezdheték előkészíteni az amerikai légi műveleteket. Miután elért eredményei alapján előléptették dandártábornokká, ő irányította az összes amerikai légi egységet Franciaország szerte. A franciaországi Saint – Mihieli csatában már majd 1500 francia, olasz és brit repülőgépet irányított. Mire a háború véget ért a légi szolgálat főnöke volt. Elismert

harci pilótaként számos kitüntetést kapott, például a *Distinguished Service Cross*¹¹-t, ami az amerikai hadsereg második legmagasabb rangú kitüntetése a *Medal of Honor*, azaz a Becsület érdemérem után. A háború végén a *Chief of Air Service, Group of Armies*¹² beosztást töltötte be, utána a *Chief of Air service, Third Army*¹³ beosztásba helyezték.

A háború utáni években a szervezeti átalakulások miatt jó pár beosztást betöltött, többek között a Légi Szolgálat¹⁴ ideiglenes dandárját is vezette, ahol különböző hadihajók elleni bombázási kísérleteket folytattak. A húszas évek izolációs politikája miatt sejtései, miszerint Amerika nemsokára tengerentúli háborúba fog részt venni nem találtak hallgatóságra. Akkoriban a tengeri támadást valószínűsítették, mint fő veszélyforrást, emiatt Mitchell stratégiai bombázással kapcsolatos ötleteit háttérbe szorították a légierő partvédelmi alkalmazhatóságának elgondolásai.

⁸ United States Army Command and General Staff College, Leavenworth, Kansas.

⁹ Eredeti nevén Pilot's vagy Aviator Badge, esetleg Pilot Wings, azok hordhatják, akik a katonai pilótaképzést elvégezték.

¹⁰ Teljes nevén: Aviation Section, U.S. Signal Corps, az USAF elődje, a szervezet 1914-től 1918-ig létezett.

¹¹ Kérdemelni úgy lehet, hogy a katona vészhelyzetben, vagy jelentős személyes kockázat árán hajt vére hőstetet, még hozzá olyan módon, hogy tettével messze kiemelkedik a többi azonos beosztású, tapasztalatú vagy felelősségű bajtársa közül.

¹² Ez a beosztása hadseregcsoport szintű.

¹³ Ez a beosztás hadsereg szintű.

¹⁴ Air Service, az USAF korai elődje. 1918-tól 1926-ig működött.

WILLIAM MITCHELL SZEMÉLYISÉGE ÉS A PER

Életrajzírója¹⁵ szerint Billy Mitchellnek remek alapjai voltak a katonatiszti hivatáshoz. Többek között előkelő származású volt, politikailag is befolyásos családja támogatta, lehenyerlő személyiségével párhuzamosan dolgozott benne a kitűnni vágyás. Kedvelte a harci munkát, végül, de nem utolsó sorban égett benne az őszinte vágy, hogy a hazáját szolgálja. A hadsereg megtanította a globális gondolkodásmódra és a gyorsan fejlődő műszaki lehetőségek megbecsülésére, ami a civil berkekben ekkor még nem volt mindennapos. Katonai pályafutása alatt elsajátította, hogyan gondolkodjon tömegháborúban, de megedződött a modern hadviselés legkeservebb fajtájában, a gerilla háborúban is.

1925-ben szándékosan kiprovokálta, hogy hadbíróság elé állítsák, függelemsértéssel vádolták. Az ítélőszék döntése értelmében, megfosztották nyugdíjától és beosztásától 5 évre (később fél nyugdíj megvonásra módosították), erre válaszul 1926-ban leszerelt és nem fogadta el a felajánlott nyugdíjat sem. A per után Virginiában élt egy farmon élete végéig. Az 1932-es választásokhoz nagy reményeket fűzött, még az elnöki kampányba is bevonták, de csalódnia kellett, mert Roosevelt¹⁶ nem tette meg légi hadügyminiszter helyettesnek¹⁷. 1936-ban halt meg.

Életében Mitchell kedvelte a feltűnést, nem idegenkedett attól, hogy hadseregen kívüli médiákat is felhasználjon. Alaposan kihasználta a PR kínálta lehetőségeket, hogy előremozdítsa ügyét, emellett gyakorta publikált a médiában aktív szolgálata alatt és utána is. Feltűnést kedvelő személyiségének megfelelően szenzációhajhász módon közelítette témáit, ezt mások sokszor összevetésztették a felületességgel és pontatlansággal. Rontott a helyzeten az is, hogy gyakran szélsőséges hangnemben fejtette ki nézeteit, melyeket nem átalított egyfolytában bizonygatni. Visszaemlékezésekben említik, hogy bár a légierős főtisztek többsége egyetértett Mitchell véleményével, de sokak szerint módszerei többet ártottak, mint segítettek a légierő ügyének.

MITCHELL FELTÉTELEZÉSEI ÉS TÉZISEI

Billy Mitchell feltételezései¹⁸ nagyban hasonlítanak *Douhet*-éra¹⁹ és *Trenchard*-éra²⁰. Bizonyosnak tűnik, hogy volt lehetősége tanulmányozni a két klasszikus légierő teoretikus munkásságát a hadbíróság előtt. Az is jól látható, hogy mindegyikük munkája több forrásból táplálkozik – hasonlóan több korai teoretikuséhoz.

¹⁵ Alfred Hurley.

¹⁶ Roosevelttel való viszonya nem volt felhőtlen, Roosevelt Mitchell ötleteit többször ártalmasnak nevezte, de később az egyesített hadügyminisztérium gondolata mégis felkeltette az érdeklődését.

¹⁷ A kinevezés eredeti amerikai neve: *Assistant Secretary of War for Air*.

¹⁸ Nézeteit átfogóan alapvetően a „*Winged Defense*” 1925-ben megjelentetett című főművének tekinthető könyvben fejtette ki először.

¹⁹ A légierő körül kialakult káosz és a *Naval Arms Limitation Conference*-en történ protokolláris félreértés miatt Mitchellt Olaszországba száműzték egy európai megfigyelő túsárra, itt találkozott Douhet-val. Mitchell készítette szemelvényes fordítást a légi uralom (*Il domino dell'aria*) című művéből.

²⁰ Trenchardot az első világháborúban ismerte meg, mikor az *Aviation Section* megfigyelője volt.

Most tekintsük át a légierőről vallott nézeteinek esszenciáját:

A repülés megjelenése forradalmi hatású

Való igaz a repülés megjelenése a kerék feltalálása óta az emberiség talán legnagyobb találmánya. Érdekes tény hogy ez az állítás sok légierő teoretikus listáján szerepel, többek között Meilingernél is. Gyakorlati haszna valójában nincs, de megfelelő táptalajt szolgáltat a „*pilóta lét egy különleges létforma*” megállapításoknak amely Meilingernél szintén kötelező elem. Ha gyakorlati haszna nincs is, súlya annál inkább. Egy második világháborút megélt teoretikus tollából ennek a mondatnak nincs súlya, hiszen ő már tapasztalta a légierő diadalmát, viszont egy olyan ember tollából, aki Glenn Curtiss²¹ iskolájában tanult repülni, óriási jelentőségű.

A légtér uralása elsődleges követelmény

Megítélése szerint „a légtér akadálymentes, nincsenek falak, lövészárkok, katlanok, emiatt elméleti síkon a levegőből egy objektumot, vagy csoportosítást bármely irányból meg lehet támadni.” Ki ne tartana olyan ellenségtől, aki szinte bárhonnán támadhat, így érthető, hogy ha ezt a képességet mindenki magáénak akarja tudni. Ehhez a légtér uralása nélkülözhetetlen, ha ez a feltétel teljesült, akkor ettől a ponttól kezdve már gazdaságosabban és hatékonyabban tudnak működni a saját csapatok.

A légierő természetéből fakadóan támadó jellegű, a bombázó mindig eléri a célját

Arra hogy a légierő támadó jellegű számtalan okfejtés létezik, de egyszerűbben, egy kis elméleti példán keresztül megérthetjük ennek mibenlétét - Mitchell szerint: a repülőgépek a földi erőkkel ellentétben nem képesek bárhol nyugvásba lenni, alkalmazásuk során csak akkor tudunk gépeket emelni, ha azt is tudjuk hol fogjuk leszállítani őket feladatuk végeztével. Mivel a repülőgépek várakozni sem képesek, ebből adódik, hogy ha megemeljük őket, akkor feladatot kell végrehajtaniuk. Ezen tulajdonságaik arra készítetik alkalmazóikat, hogy támadó szerepkörben alkalmazzák a légierőt, mert csak így lehet képes a hatékonyságának maximumát nyújtani.

A légvédelmi tűzérő hatástalan

Mára már ez az állítás nem állja meg a helyét, de a korabeli viszonyoknak megfelelően, amikor Mitchell megfogalmazta, volt valóság alapja. Nem kellett sok időnek elteltie, míg ez az állítás valótlanná vált.

A légierő sokkal gazdaságosabban meg tudja védelmezni az Egyesült Államok (szárazföldi) területeit, mint a haditengerészet, az utóbbi hadviselési forma amúgy is elavult.

Az állítás egyfajta célkitűzés volt, mindamellett hogy az idő bebizonyította, hogy teljesen alaptalan. Nem lehet Mitchellt a hazugság vádjával illetni, mert a korabeli körülmények nem tették egyértelművé az állítás igaz, vagy hamis voltát.

²¹ Glenn Hammond Curtiss (1878 - 1930), a repülés amerikai úttörője.

A pilóta különleges elit „faj”, csak ő értheti meg a légierő megfelelő alkalmazásának módjait

Sok helyen szerepel, mint második kötelező elem, de a repülés hőskorában, aki ilyen jellegű tapasztalatokkal rendelkezett felbecsülhetetlen előnyben volt azokhoz képest, akiknek nem volt pilóta minősítésük. Mivel a légierő alapja a repülés tudománya, ezért egyet kell értenünk Mitchelllel, miszerint nem bízható egy olyan friss és agilis haderőnem, egy olyan személy kezébe, aki a legkevesebb gyakorlati ismerettel sem rendelkezik a témában.

A jövő háborúi totálisak lesznek, a szárazföldi erők fölénye tovább növekszik, mindenki harcos lesz

Mitchell zsenialitásán kívül más is megcsillan ebben a mondatban, mégpedig a teoretikusok szerepe a haderő alakítása terén. A húszas évek közepe táján, míg egyes teoretikusok ott tartottak, hogy az elmúlt korszak háborúinak mintájára képzelték el az elkövetkezőket, Mitchell egyfajta prófétaként előre látta a jövőt.

A civil morál törékeny

Ezt az állítást a második világháború cáfolta a legeggyértelműben. Szokatlan állítás egy gerillaharcban edzett katona szájából, ám a bombázásokhoz nagy reményeket fűzött Mitchell, így ennek fényében az állítás, ha nem is helytálló, de mindenképp érthető.

MITCHELL TÉZISEI

Nagyon sok különböző tézise volt, sok a mai napig él, de tévedései is akadtak bőven. Néhány tézise dióhéjban:

- a légierő hatékonyabban és gazdaságosabban képes védelmezni az Egyesült Államokat, amennyiben a szárazföldi erőkhöz és a haditengerészethez hasonlóan önálló haderőnemként, egy egyesített védelmi minisztérium alá szervezik;
- mindezek mellett, ha a sors úgy hozná, hogy Amerikának tengerentúli ellenséggel kellene szembenéznie, a légierő hatékonyan pusztíthatná az ellenség vitális központjait tengerészete és szárazföldi erői legyőzése nélkül;
- létfontosságú célpontok támadásával a háború olyan határozott és gyors lenne, hogy az okozott szenvedés összességében kevesebb lenne, mint általában;
- úgy is mondhatnánk, hogy egy ilyen bombázás sokkal „ember barátibb” lenne, mint a hagyományos lövészárk harc²²;
- a légierő számára az a legjobb, ha olyan nemzetek hívják létre, melyek népessége kedveli a repülést, és mint ilyen, az Egyesült Államokban nagy lehetőségek vannak, de még fejleszteni kell rajta;
- a légierő irányítás szempontjából, akkor a leghatékonyabb, ha pilóta irányítja központosított rendszerben, mert ez megkönnyíti az offenzív alkalmazását.

²² Mitchell, *Winged Defence* 16. oldal.

Két részből álló tanulmányunkban be kívánjuk mutatni William Billy Mitchell amerikai tábornok munkásságát, elméletének legfontosabb, releváns alkotó elemeit. Mitchell légierőről vallott tézisei kidolgozásánál kétségkívül alapul veszi korának legnagyobb hatású légi hadviselési teoretikusainak elveit, így pl. Giulio Douhet és Lord Trenchard munkásságának hatása könnyen kimutatható Mitchell nézeteiben.

Ugyanakkor jól érzékelhető egy adaptációs folyamat, amely során nagy eltökéltséggel törekszik azokat a pacifista Egyesült Államok „*haditengerészeti gondolkodásmódú*” katonai-, stratégiai döntéshozókat meggyőzni a légierő ügyéről.

A cikkünk második részében áttekintjük Mitchell műveleti és szervezeti elképzeléset, hatását a légi hadviselés és a légierő ügyére.

A tanulmány Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA) 84368. számú kutatási projektje támogatásával készült.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] MEILINGER, PHILLIP S. 10 Propositions regarding Air Power, Air Power Studies Centre, ISBN 0642234450, 1995. (online) url: http://ebookee.org/10-Propositions-Regarding-Air-Power_334706.html (2013. március 11.)
- [2] MEILINGER, PHILLIP S. The Paths of Heaven, The Evolution of Airpower Theory by The School of Advanced Airpower Studies, Air University Press, Maxwell Air Force Base, Alabama, 1997.
- [3] METS, DAVID R. The air campaign, John Warden and the classical air power theorists, Air University Press, Maxwell Air Force Base, Alabama, 1998.
- [4] KRAJNC ZOLTÁN A légierő alkalmazásának alapkérdései, Új Honvédségi Szemle, Budapest, 2005/7. P. 87-98.
- [5] KRAJNC ZOLTÁN A légierő megváltozott szerepe a 21. század hadviselésében, Geopolitikai Tanács – Műhelytanulmányok 2006/7, Geopolitikai Tanács Közhasznú Alapítvány, Budapest, ISBN 978-963-9816-06-0
- [6] KRAJNC ZOLTÁN - JENEI IMRE „Tíz állítás a légierővel kapcsolatban” Philippe S. Meilinger légierő értelmezése, Repüléstudományi Közlemények, Szolnok, 2013/2, pp. 749–760.
- [7] DOUHET, GIULIO „A légiuralom”, „légi háború” és „az 19... évi háború”, ZMKA, Budapest, 1971.;
- [8] JONES, NEVILLE The beginnings of strategic air power: a history of the British bomber force, 1923–39, london: frank cass, 1987.
- [9] MITCHELL, WILLIAM “Tactical application of military aeronautics,” lecture, Army War College, Carlisle Barracks, Pa., 1921., Army War College Curricular Archives. Military History Institute, Carlisle Barracks.
- [10] MITCHELL, WILLIAM Winged Defense: The Development and Possibilities of Modern Air Power-- Economic and Military (Alabama Fire Ant), The University of Alabama Press, 2009.
- [11] BIOGRAPHICAL DIRECTORY OF UNITED STATES CONGRESS (online) url: <http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=M000821> (2013.03.02)
- [12] BIOGRAPHICAL DIRECTORY OF UNITED STATES CONGRESS (online) url: <http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=M000802> (2013.03.02)